

Sygn.akt III AUa 407/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Dorota Elżbieta Zarzecka

Sędziowie Barbara Orechwa – Zawadzka

Marek Szymanowski

Protokolant Edyta Katarzyna Radziwońska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 października 2019 r. w B.

sprawy z odwołania M. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy M. Ż.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 7 czerwca 2019 r. sygn. akt V U 949/18

I. oddala apelację,

II. odstępuje od obciążania wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt III AUa 407/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 12.09.2018 roku, wydaną na podstawie art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2018r. poz. 1270) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił M. Ż. prawa do emerytury, bowiem na dzień 01.01.1999 r. udowodnił 24 lata 9 miesięcy i 26 dni zamiast wymaganych ustawą co najmniej 25 lat.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł M. Ż. zarzucając: błędne ustalenie stanu faktycznego poprzez ustalenie okresu składkowego na 24 lata, 9 miesięcy, 3 dni zamiast 25 lat, 1 miesiąc, 8 dni, które zostały ustalone w decyzji o ustaleniu kapitału początkowego z 16.10.2007 r.; naruszenie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez zmianę ustaleń faktycznych zawartych w decyzji o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 16.10.2017 r.

Wskazując na powyższe wniosł o dopuszczenie dowodu z decyzji o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 16.10.2007 r. na okoliczność prawidłowego stażu pracy odwołującego się oraz upływu terminu, w którym decyzja z 16.10.2007 r. mogła zostać zmieniona; dopuszczenie dowodu z umowy z 01.09.1973 r. pomiędzy zakładem pracy (...) a odwołującym w celu nauki zawodu na okoliczność, iż umowa ta była zawarta na okres 3 lat tj. od 01.09.1973 r. do 31.08.1976 r.; dopuszczenie dowodu z legitymacji ubezpieczeniowej odwołującego wydanej w dniu 30.04.1976 r. przez (...) na okoliczność, iż odwołujący był w dyspozycji pracodawcy w związku z umową z dnia 03.09.1973 r.; dopuszczenie dowodu z dokumentu stażowego z dnia 26.01.1989 r. i 03.09.1990 r. wydanej przez (...) na okoliczność wykazania iż odwołujący miał uznany staż pracy 16 lat i 17 lat poczynając od 1.09.1973 r.; dopuszczenie dowodu z zeznań odwołującego na okoliczność stażu pracy.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniosł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 7 czerwca 2019 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. mężczyzna urodzony po 31.12.1948 r., który nie ukończył wieku emerytalnego wynoszącego 65 lat życia ma prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny 60 lat życia, 2) w dniu wejścia ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tj. na dzień 01.01.1999r.) udowodnił co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, 3) w dniu wejścia ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tj. na dzień 01.01.1999 r.) udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, 4) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Sąd ustalił, że M. Ż. urodził się (...), ukończył więc 60 lat. Wniosek o emeryturę złożył w dniu 23.07.2018 r. Złożył również wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE na dochody budżetu państwa. Na dzień 01.01.1999 r. udowodnił 15 letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach oraz okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 24 lat 9 miesięcy i 26 dni zamiast wymaganych co najmniej 25 lat. Do ogólnego stażu pracy wnioskodawcy organ rentowy nie uwzględnił mu dwóch okresów: 1) od 26.06.1976 r. do 31.08.1976 r. na podstawie świadectwa pracy, umowy o pracę i opinii, wyjaśnień pracodawcy. Zdaniem organu rentowego wnioskodawca we wskazanym okresie nie świadczył pracy i nie osiągał wynagrodzenia; 2) od 2.01.1998 r. do 31.01.1998 r., bowiem odwołujący przebywał wówczas na urlopie bezpłatnym.

Spór w rozpoznawanej sprawie dotyczył okresu od 26.06.1976 r. do 31.08.1976 r.

Sąd wskazał, że wnioskodawca zawarł z (...) Przedsiębiorstwem (...) umowę o zatrudnienie młodocianego w celu nauki zawodu w specjalności mechanik maszyn budowlanych od września 1973 r. na trzy lata. Z umowy tej wynikało, że nauka miała odbywać się w (...) Szkole Budowlanej dla Pracujących przy (...) w B. na stanowiskach roboczych wyznaczonych przez przedsiębiorstwo pod nadzorem szkoły. Młodociany w okresie nauki zawodu miał pobierać wynagrodzenie miesięczne w I roku nauki 250 zł, w II roku nauki 420 zł, zaś w III roku według I grupy płac. Wynagrodzenie miało być wypłacane raz w miesiącu za miesiąc ubiegły w terminie obowiązującym dla pracowników warsztatów. Po ukończeniu nauki w szkole przyzakładowej młodociany miał otrzymać świadectwo ukończenia (...) Szkoły Zawodowej w określonym zawodzie, zaś przedsiębiorstwo miało zawrzeć z nim umowę o odbyciu wstępnego stażu pracy. Naukę w (...) Szkole (...) wnioskodawca ukończył 25 czerwca 1976 r. Od 1 września 1976 r. został zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) jako ślusarz remontowy – pomocnik maszynisty koparki, co potwierdziły dokumenty z akt osobowych i świadectwo pracy wydane 31.07.1995 r. Z kartoteki wynagrodzeń wnioskodawcy wynikało, że wynagrodzenie za część czerwca 1976 r. oraz za lipiec i sierpień 1976 r. nie zostało wykazane. Podczas rozprawy w dniu 5.06.2019 r. wnioskodawca przyznał fakt podjęcia pracy od 1.09.1976 r. Nie potwierdził faktu wykonywania pracy od 25.06.1976 r. do 31.08.1976 r. oraz otrzymywania wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy wskazał, że okres uczęszczania do zasadniczej szkoły przysposobienia zawodowego jest okresem składkowym, w rozumieniu przepisu art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), jeżeli uczeń

był zatrudniony na warunkach określonych w art. 8 dekretu z dnia 2 sierpnia 1951 r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych w zakładach pracy (Dz.U. nr 41, poz. 311 ze zm.) w związku z art. XII uchwały Prezydium Rządu Nr 448 w sprawie ustroju szkolnictwa zawodowego z dnia 24 czerwca 1951 r. (Dz.U. Nr 51, poz. 776). W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 12.01.2000 r. Sąd Najwyższy podkreślił, iż zgodnie z przepisem art. 11 ust. 2 pkt 3 ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników okresem zatrudnienia, uznawanym w art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent za okres składkowy, jest okres zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1.01.1975 r. Aktualnie art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS dotyczy ustalenia, czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej. Innymi słowy, czy nauczający zawodu był pracodawcą, czy nauczycielem młodocianego, a więc czy związek między nimi polegał na stosunku prawa pracy – nauki zawodu, czy na stosunku administracyjnym. Stosunek zatrudnienia obejmował bowiem tylko młodocianych przyjętych do pracy w celu nauki zawodu, obowiązanych do doksztalcania się w szkole, nie zaś tych, którzy pobierali naukę bez zatrudnienia się. Warunki zatrudnienia młodocianych obowiązujące przed dniem 1 stycznia 1975 r. szczegółowo określone były w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R.P. Nr 65, poz.36 ze zm.) oraz w art. 117 rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz.U. R.P. Nr 53, poz. 468 ze zm.). Przewidziana tam instytucja tzw. uczniów przemysłowych, wykonujących u przemysłowca pracę związaną z nauką reprezentowanego przez niego przemysłu i równolegle uczęszczających do szkoły doksztalczącej, nabrała innego znaczenia na początku lat 50-tych. Zakłady pracy (pracodawcy) zatrudniające młodocianych na podstawie dekretu z dnia 2 sierpnia 1951 r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych w zakładach pracy (Dz.U. Nr 41, poz. 311 ze zm.) albo na podstawie wydanego przez Radę Ministrów – z upoważnienia tego dekretu – rozporządzenia z dnia 12 kwietnia 1952 r. w sprawie warunków przyjmowania do pracy w celu przyuczenia do zawodu i późniejszego zatrudnienia młodocianych, którzy ukończyli 14 lat życia i nie przekroczyli 16 lat życia (Dz.U. Nr 21, poz. 135), miały obowiązek organizowania grupowych lub brygadowych szkoleń praktycznych w zawodzie, uzupełniając je niezbędnym tylko do osiągnięcia odpowiednich stopni kwalifikacyjnych szkoleniem teoretycznym (art. 8 ust. 1 i 2 dekretu).

Zdaniem Sądu wnioskodawca uczył się pracując wyłącznie od zawarcia umowy o naukę zawodu do 25.06.1976 r. oraz od 01.09.1976 r. Fakty te potwierdziła zgromadzona dokumentacja pochodząca z tamtego okresu, w tym zachowane karty wynagrodzeń za czerwiec – sierpień 1976 r., z których wynikało, iż w spornym okresie wnioskodawca nie uczył się i nie pracował. Dlatego też Sąd uznał, że brak było podstaw prawnych do zaliczenia spornego okresu jako okresu składkowego lub nieskładkowego. W związku z tym, że wnioskodawca nie udowodnił 25-letniego okresu składkowego lub nie składkowego, nie spełnił więc warunków do przyznania prawa do dochodzonego świadczenia w obniżonym wieku. Dlatego też, Sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. jako nieuzasadnione.

Apelację od powyższego wyroku złożył M. Ż..

Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu:

1. naruszenie prawa materialnego w następstwie nieprawidłowego zastosowania:

- art. 9 ust. 1, art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy,

- art. 6 ust. 2 pkt 3, art. 174 ust. 2 pkt 1, art. 184 w zw. z art. 32, art. 114 ust. 1 e ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

poprzez:

- nieuprawnione przyjęcie, że brak jest podstaw do zaliczenia ubezpieczonemu okresu od 26.06.1976 r. do 31.08.1976 r. jako okresu składkowego lub nieskładkowego, a tym samym błędne uznanie, że w spornym przedziale czasowym nie istniał obowiązek ubezpieczenia społecznego,

- bezzasadne założenie, że ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 25 lat, co skutkuje niemożnością przyznania świadczenia emerytalnego ubezpieczonemu wobec rzekomego braku ziszczenia się przesłanek ustawowych.

2. naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy: art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c.

poprzez:

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym,

- dokonanie oceny zebranych dowodów w sposób wybiórczy i dowolny, z przekroczeniem granic swobodnej oceny sędziowskiej, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego,

- nie odniesienie się w uzasadnieniu wyroku do wszystkich podniesionych zarzutów i przeprowadzonych dowodów, co doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego sprawy i nierozpoznania jej istoty, a także co uniemożliwia kontrolę instancyjną na podstawie samej treści uzasadnienia.

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury,
2. zasądzenie od organu ubezpieczeniowego na rzecz ubezpieczonego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie:
3. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego,
4. przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność ubezpieczonego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wbrew zawartym w niej zarzutom prawidłowo wyjaśnione zostały wszystkie istotne okoliczności sprawy w granicach swobodnej sędziowskiej oceny dowodów. Odnosząc się do zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym oraz dokonania oceny zebranych dowodów w sposób wybiórczy i dowolny, z przekroczeniem granic swobodnej oceny sędziowskiej, Sąd Apelacyjny wyjaśnia, że prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy uzależnione jest od spełnienia przez sąd orzekający dwóch naczelných obowiązków procesowych, to jest przeprowadzenia postępowania dowodowego w sposób określony przepisami Kodeksu postępowania cywilnego oraz dokonania wszechstronnej oceny całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w przepisie art. 233 § 1 k.p.c. Jak bowiem wynika z przywołanego art. 233 § 1 k.p.c. sąd obowiązany jest ocenić wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W niniejszej sprawie kontrola instancyjna pozwoliła przyjąć, że Sąd pierwszej instancji uczynił zadość tym wymaganiom. Nie można również zasadnie zarzucić, aby Sąd pierwszej instancji zaniechał oceny wszystkich dowodów, niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy.

Wnioskodawca domagał się w niniejszym postępowaniu przyznania mu emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej.

Zgodnie z treścią przepisu art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40 wskazanej ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tj. 25 lat dla mężczyzn. Emerytura, o której mowa, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Zgodnie zaś z treścią przepisu art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Wiek emerytalny, o którym mowa we wskazanym artykule, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia 25 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W sprawie sporny między stronami pozostawał jedynie wymiar ogólnego stażu pracy wnioskodawcy.

Po przeprowadzeniu w sprawie postępowania dowodowego, Sąd Okręgowy słusznie nie znalazł podstaw, by do ogólnego niekwestionowanego stażu pracy zaliczyć wnioskodawcy okres od 26 czerwca 1976 r. do 31 sierpnia 1976 r., przypadający po zakończeniu przez wnioskodawcę nauki w (...) Szkole Budowlanej dla Pracujących przy (...) Przedsiębiorstwie (...) w B.

Przed przystąpieniem do oceny stanowiska Sądu pierwszej instancji należy podkreślić, że przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu stażu pracy warunkującego prawo do emerytury lub renty oraz ich wysokości, nie przewidują możliwości uwzględniania każdego okresu nauki na poziomie uzyskiwania podstawowych kwalifikacji zawodowych, a więc okresu nauki w szkole zawodowej, technikum czy liceum, nawet jeśli program nauki przewidywałby także obowiązkową praktyczną naukę zawodu.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS uwzględnieniu do ogólnego stażu pracy podlegają przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r., albowiem w tym czasie osoby te były objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Obowiązujący do 31 grudnia 1974 r. stan prawny, tj. to jest do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy przewidywał odrębność prawną uczniów szkół zawodowych wszystkich typów i szczebli, także w czasie odbywania praktycznej nauki zawodu w zakładach pracy na podstawie umów zawartych przez szkoły z zakładami pracy oraz młodocianych pracowników zatrudnionych przez zakład pracy w celu przyuczenia do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę zawartej pomiędzy młodocianymi pracownikami a zakładem pracy, określającej wzajemne prawa i obowiązki stron.

Przepisy ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy, obowiązującej do dnia wejścia w życie ustawy z 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, wymagały formy pisemnej dla zawarcia wymienionej w jej tytule umowy pomiędzy zakładem pracy a młodocianym pracownikiem (reprezentowanym przez przedstawiciela ustawowego). W świetle przedstawionych wyżej regulacji oczywistym jest, iż dla wykazania, że dany okres stanowi okres składkowy, o

którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, bezwzględnie wymagany jest przedstawienie dokumentów potwierdzających fakt zatrudnienia przez zakład pracy w celu przyuczenia do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę. Tylko w takim bowiem przypadku młodociany podlegał ubezpieczeniu społecznemu, a w związku z tym była za niego opłacana składka na ubezpieczenie społeczne. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 18 marca 2009 r. sygn. III AUa 1213/08, opubl. OSA 2011/5/57-63, LEX nr 530999, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 18 lipca 2014 r., III AUa 2199/13, LEX nr 1506206, wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2009 r., II UK 334/08).

W ocenie organu rentowego wnioskodawca wykazał, że w okresie od podjęcia nauki w (...) Szkole Budowlanej dla Pracujących przy (...) Przedsiębiorstwie (...) w B., - 1 września 1973 r. do uzyskania świadectwa ukończenia tej szkoły - 25 czerwca 1976 r., posiadał status pracownika młodocianego, bowiem przedłożona na tę okoliczność umowa o naukę zawodu pozwalała na zaliczenie tego okresu do stażu emerytalnego.

Kwestia sporna dotyczyła zaliczenia do ogólnego stażu emerytalnego okresu wakacji od 26 czerwca 1976 r. do 31 sierpnia 1976 r.

Pełnomocnik wnioskodawcy podnosił, że w ww. okresie wnioskodawca korzystał z urlopu, przewidzianego przepisami ustawy z 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy.

Z przepisu art. 17 ust. 1 ustawy z 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy, wynika, że młodocianym do ukończenia 16 roku życia przysługuje po nieprzerwanej pracy półrocznej płatny urlop wypoczynkowy w wymiarze 2 tygodni, a po rocznej nieprzerwanej pracy oraz w roku następnym urlop wypoczynkowy w wymiarze 30 dni kalendarzowych. Urlop wypoczynkowy w wymiarze 30 dni kalendarzowych przysługuje po rocznej nieprzerwanej pracy niezależnie od 2-tygodniowego urlopu przysługującego po pół roku pracy. Ust. 2 stanowi, że młodociani w wieku powyżej 16 lat korzystają z urlopu wypoczynkowego w wymiarze i na zasadach przewidzianych w obowiązujących przepisach o urloпах dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu. Ust. 3 przewidywał, że na wniosek młodocianego objętego doksztalaniem zakład pracy powinien mu udzielić urlopu w okresie ferii szkolnych.

A zatem pracownikowi młodocianemu będącemu uczniem szkoły zawodowej, niezależnie od wakacji przysługiwał płatny urlop wypoczynkowy i urlop bezpłatny.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie można uznać, że wnioskodawca w okresie od 26 czerwca 1976 r. do 31 sierpnia 1976 r. korzystał z urlopu wypoczynkowego, czy urlopu bezpłatnego, skoro zakończył naukę w (...) Szkole Budowlanej dla Pracujących przy (...) Przedsiębiorstwie (...) w B.. Potwierdza to świadectwo ukończenia tej szkoły, które wnioskodawca uzyskał 25 czerwca 1976 r. Uzyskanie świadectwa ukończenia szkoły zawodowej oznacza, że wnioskodawca zakończył naukę w tej szkole i w związku z tym żadne urlopy mu nie przysługiwały. Świadectwo ukończenia szkoły stanowi oficjalny dokument poświadczający ukończenie przez ucznia szkoły, uzyskane przez niego wykształcenie i zdobyte kwalifikacje. Osoba, która skończyła szkołę nie posiada już statusu ucznia (pomimo posiadania ważnej legitymacji szkolnej czy książeczki zdrowia).

W okresie po zakończeniu nauki, tj. od 26 czerwca 1976 r. do podjęcia zatrudnienia - 1 września 1976 r. M. Ż. nie uczył się, nie wykonywał pracy i nie uzyskiwał z tego tytułu wynagrodzenia. Wynika to z dokumentów zawartych w aktach osobowych wnioskodawcy, wyjaśnień wnioskodawcy i kartotek wynagrodzeń.

Kartoteki wynagrodzeń za lata 1975 - 1976 wskazują, że w ww. latach wnioskodawca otrzymywał wynagrodzenie będąc uczniem nauki zawodu. Jednakże w okresie po zakończeniu nauki, tj. od 26 czerwca 1976 r. do 30 czerwca 1976 r. oraz w lipcu i sierpniu 1976 r. nie otrzymał on wynagrodzenia. Otrzymał wynagrodzenie w latach 1975 i 1976 w miesiącach, w których uczył się i jednocześnie pracował oraz w okresach ferii i wakacji.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego określenie w umowie o naukę zawodu czasu trwania nauki na 3 lata począwszy od 1 września 1973 r., zaliczenie przez zakład pracy wnioskodawcy do stażu pracy okresu nauki zawodu od 1 września 1973 r. do 31 sierpnia 1976 r., czy wpis w legitymacji ubezpieczeniowej datowany na 23 lipca 1976 r., pozostają bez znaczenia dla kwestii, że w okresie wakacji 1976 r. nie był on już uczniem nauki zawodu bowiem zakończył naukę w szkole zawodowej 25 czerwca 1976 r. Zatem pomimo tego, iż z § 3 umowy wynikało, że okres nauki zawodu będzie trwał 3 lata uzyskanie przez niego świadectwa ukończenia szkoły - 25 czerwca 1976 r. oznacza, że z tą datą zakończył naukę zawodu,.

Twierdzenia pełnomocnika wnioskodawcy że po zakończeniu nauki w czerwcu, lipcu i sierpniu 1976 r. wnioskodawca korzystał z urlopu wypoczynkowego lub bezpłatnego są gołosłowne, bowiem nie ma dokumentów potwierdzających ten fakt a kartoteki wynagrodzeń wskazują, że nie otrzymał wówczas żadnego wynagrodzenia, w odróżnieniu od wcześniejszego okresu.

Z § 12 umowy wynikało, że po ukończeniu nauki w szkole przyzakładowej młodociany otrzyma świadectwo ukończenia (...) Szkoły Zawodowej w określonym zawodzie a § 13 umowy stanowił, że po ukończeniu przez młodocianego nauki zawodu przedsiębiorstwo może zawrzeć z nim umowę o odbyciu wstępnego stażu pracy, na zasadach określonych obowiązującymi przepisami. Umowę o odbyciu wstępnego stażu pracy (...) Przedsiębiorstwo (...) w B. zawarło z nim 1 września 1976 r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarówno organ rentowy, jak i Sąd Okręgowy rozpoznając niniejszą sprawę nie naruszyli przepisu art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 114 ust 1 stanowi, że w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli:

- 1) po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość;
- 2) decyzja została wydana w wyniku przestępstwa;
- 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie;
- 5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;
- 6) przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.

Ust. 1 litera „b” art. 114 stanowi, że z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 2 i 3 decyzja może zostać uchylona lub zmieniona również przed stwierdzeniem sfałszowania dowodu lub popełnienia przestępstwa orzeczeniem sądu lub innego organu, jeżeli sfałszowanie dowodu lub popełnienie przestępstwa jest oczywiste, a uchylenie lub zmiana decyzji są niezbędne do zapobieżenia poważnej szkodzie dla interesu publicznego.

Według ust. 1 litera „c” z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 2 i 3 można uchylić lub zmienić decyzję także w przypadku, gdy postępowanie przed sądem lub innym organem nie może być wszczęte na skutek upływu czasu lub z innych przyczyn określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego.

Ust. 1 litera „d” stanowi, że o wszczęciu postępowania z urzędu w sprawie uchylecia lub zmiany decyzji, o której mowa w ust. 1, organ rentowy zawiadamia niezwłocznie osobę zainteresowaną.

Według ust. 1 litera „e” uchylenie lub zmiana decyzji, o której mowa w ust. 1, nie może nastąpić, jeżeli od dnia jej wydania upłynął okres:

- 1) 10 lat - w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2-4;
- 2) 5 lat - w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1 i 5;
- 3) 3 lat - w przypadku określonym w ust. 1 pkt 6.

Ust. 1 litera „f” przewiduje, że przepisu ust. 1 litera „e” nie stosuje się, jeżeli:

- 1) w wyniku uchylenia lub zmiany decyzji z przyczyn określonych w ust. 1 osoba zainteresowana nabędzie prawo do świadczenia lub świadczenie w wyższej wysokości;
- 2) uchyleniu lub zmianie podlega decyzja o ustaleniu kapitału początkowego, który nie został uwzględniony do obliczania wysokości emerytury ustalonej prawomocną decyzją.

Ust. 1 litera „g” stanowi, że organ rentowy odstępuje od uchylenia lub zmiany decyzji, z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 6, jeżeli uchylenie lub zmiana decyzji wiązałyby się z nadmiernym obciążeniem dla osoby zainteresowanej, ze względu na jej sytuację osobistą lub materialną, wiek, stan zdrowia lub inne szczególne okoliczności.

W myśl art. 114 ust. 2 ustawy jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem sądu, organ rentowy w przypadkach określonych w ust. 1:

- 1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo do świadczeń lub podwyższającą ich wysokość;
- 2) występuje do właściwego sądu ze skargą o wznowienie postępowania, gdy z dokonanych ustaleń wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub świadczenia przysługują w niższej wysokości;
- 3) wstrzymuje wypłatę świadczeń w całości lub części, jeżeli emeryt lub rencista korzystał ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w innych wypadkach złej woli.

Mając na uwadze treść art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie doszło do naruszenia przez organ rentowy i Sąd pierwszej instancji przepisu art. 114 ust. 1 litera „e”. Odnośnie podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia tego przepisu należy wskazać, że: po pierwsze kwestia zaliczenia spornego okresu do wartości kapitału początkowego nie jest objęta powagą rzeczy osądzonej bowiem zaskarżona decyzja dotyczy prawa do emerytury a nie wysokości kapitału początkowego a po drugie art. 114 ust. 1 litera „e” pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uzależniający możliwość uchylenia lub zmiany prawomocnej decyzji organu rentowego od upływu trzech lat od daty jej wydania, nie ma zastosowania do decyzji ustalającej kapitał początkowy. Zmiana decyzji o ustaleniu kapitału początkowego może nastąpić w każdym czasie, o ile nie odnosi się do kapitału uwzględnionego do obliczenia wysokości emerytury ustalonej prawomocną decyzją.

W rozpoznawanej sprawie decyzja organu rentowego z 16 października 2017 r. o ustaleniu dla wnioskodawcy kapitału początkowego podlega wzruszeniu, ponieważ kapitał początkowy nie został uwzględniony do obliczenia wysokości emerytury ustalonej prawomocną decyzją. Wnioskodawca na dzień wydania decyzji o ustaleniu kapitału początkowego nie miał ustalonego prawa do emerytury, jak również wyliczonej wysokości emerytury.

Podsumowując powyższe, Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżona decyzja organu rentowego i wyrok Sądu pierwszej instancji były prawidłowe i ze względu na brak wymaganych na dzień 1 stycznia 1999 r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, nie było podstaw do przyznania wnioskodawcy wcześniejszej emerytury, na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Dlatego też, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację.

O kosztach postępowania za drugą instancję orzeczono, na podstawie art. 102 k.p.c. Zasadą w procesie cywilnym jest, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.). Tylko w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej część kosztów procesu albo nie obciążać jej w ogóle kosztami (art. 102 k.p.c.). Przepis art. 102 k.p.c. jako szczególny nie podlega wykładni rozszerzającej. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się stosowanie art. 102 k.p.c., gdy strona przegrywająca znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej, a wytaczając powództwo była subiektywnie przeświadczona o słuszności dochodzonego roszczenia, natomiast strona wygrywająca korzystała ze stałej obsługi prawnej i nie poniosła dodatkowych nakładów na prowadzenie procesu, gdy dochodzone roszczenie wynika z niejasno sformułowanych przepisów, czy gdy sprawa ma wątpliwy i dyskusyjny charakter.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy, mając na uwadze, że rozpoznawana sprawa dotyczy przyznania prawa do emerytury oraz, że wnioskodawca obecnie nie wykonuje zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a na podstawie umowy zlecenia jako serwis sprzątający, Sąd Apelacyjny odstąpił od obciążania M. Ż. kosztami zastępstwa procesowego za II instancję.